

"Mi a hitünket tudjuk adni" - Interjú Huszti Péterrel

Az idén 70. születésnapját ünneplő Huszti Péter, Kossuth- és Jászai Mari díjas színművész a 14. Pécsi Országos Színházi Találkozó díszvendége. A művésszel, egykori tanárossal, a Színház és Filmművészeti Egyetemen találkoztunk, csöppnyi szobájában a politika és a színház viszonyáról beszélgettünk, arról, hogy, van-e jobb- és baloldali karmester, hogy mi a „fontos”, hogy mennyire lényeges a hit és az őszinteség - Spilák Klára interjúja.

Mit szölt, amikor Önt kérték fel a fesztivál díszvendégének?

Annak örültem igazán, hogy mind a Színházi Társaság, mind a Teátrumi Társaság engem javasolt. Külön-külön felhívtak, hogy vállallám-e a felkérést, és hogy még egyeztetniük kell a másik szervezettel. Én már akkor mosolyogtam magamban. Aztán mesélték, milyen váratlan örömet okozott, amikor a közös megbeszélésen mindkét fél engem javasolt. Korábban még nem fordult elő, hogy a két társaság ugyanazt szeretette volna díszvendégnek. Bevallom, nagyon jólesett, hogy a személyem körül ilyen konszenzus volt.

Minek tudja be, hogy a személye kapcsán teljes a szakmai egyetértés?

Azt hiszem, hogy ez mind a személyemnek, mind annak szól, amit az egyetemen csináltam és csinálok ma is. Talán az egész életem, az, ahogy éltem okot adhat erre, garanciát jelenthet mindenki számára. Nem vagyok túl hiú, de kétségtelen, hogy jó érzéssel tölt el, hogy egy szakma, ahol manapság rengeteg feszültség és ellenségeskedés van, meg tud egyezni valakiben és az épp én vagyok.

Huszti Péter, fotó: Magyar Nemzet

Azt nyilatkozta egy interjúban, hogy távol áll Öntől a politika és azt sem szereti, ha a színpadon politizálás zajlik. Hogy látja, maga a POSZT fölötte áll-e a kulturpolitikai és színházi csatározásoknak?

Csak így lehet megrendezni... Egyébként nem gondolom azt, hogy a színház nem politizál. Shakespeare is politizál. Ha most olyan előadásokra gondolok, mint a *III. Richárd*, a *Hamlet*, *Az ember tragédiája* vagy Sütő András, Németh László művei, amiket fiatal koromban a Madách Színházban játszottunk, az „átkos” érában, azok is borzasztó erősen politizáltak. Nagy csendekre is emlékszem a nézőtéren... A *Csillag a máglyán*-ban például arról beszélünk, hogy régi jó barátok miként válnak iszonyatos ellenségekké, hogy küldi Kálvin a legjobb barátját, Szervét Mihályt a máglyára azért, mert elveik ütköznek, mert más oldalra kerültek. Élénken élnek bennem a kiszakadó sóhajok a nézőtéren... De emlékszem a Nemzeti Színház legendás *III. Richárd*-jára is. Nem mondták ki, de természetesen mindenki tudta, hogy a Rajk perről szól. A tökéletes, klasszikusan eljátszott Shakespeare szöveg, amibe semmit nem írtak bele, politizált. Ilyen szempontból igenis van és kell is, hogy legyen politika a színpadon. Azt azonban, hogy fölismerhető karaktereket megjelenítve, napi aktuálpolitikai

kérdésekre reflektálni a színházban, borzasztón pincen, vacaknál tartom. Nem méltó a színház hivatásához. Engem egyébként maga a politika untat. Olyannyira, hogy nem is foglalkoztam vele, még rektorként sem. Miután soha életemben semmilyen pártnak nem voltam a tagja, megengedhettem magamnak azt a luxust, hogy ne kelljen politizálnom. Nagyon furcsálltam, amikor kollégáim képviselőként jelentek meg a parlamentben. Sokan élesen politizálnak ma is. De szerintem a színház másról szól, én másképp gondolkodom erről a hivatásról. Nem tudom mi az, hogy jobboldali vagy baloldali rendező... Milyen a jobb- és milyen a baloldali Hamlet? Hogy dirigál egy akármilyen oldali karmester? Ezek teljesen abszurd kérdések.

Őn, mint az egyetem volt rektora, jelenlegi tanára, próbál-e, tud-e tenni a megosztottság ellen?

Úgy hiszem, az ember csak a saját példájával tehet valamit. Itt az egyetemen és az én szememben is mindig csak az számított, hogy ki milyen tanár. Az életét mindenki úgy éli, ahogy akarja, de az iskola falai közé soha nem engedtem be a politikát, az egyéni illetve az egymás ellen szított indulatokat. Én ezt tehettem a megosztottság ellen. Talán a POSZT felkérés is ennek köszönhető. Az egyetemen ma is egy a fontos: a hallgató. Nekünk őket kell szolgálnunk.

És a szakmai minőséget, gondolom.

Természetesen. A legfontosabb a szakmai minőség. Amikor rektorként belevágtam a munkába, mindenki szeretett itt dolgozni és tanulni. Lelkesek voltak a tanárok és a diákok is. Azzal kezdtünk el foglalkozni, hogy hogyan lehet nemzetközi fesztiválokat rendezni, hogy lehet a vizsgálódásokat technikailag még színvonalasabbá tenni, hogy tudunk pénzt szerezni ahhoz, hogy az elképzeléseinket megvalósíthassuk, hogy lehet az oktatást gazdagítani, a hallgatókat elvinni külföldre, hogy lássák milyen a színjátszás más országokban. Nekem erről szól az egyetem. Jó esetben a színháznak is hasonló kezdeményezésekről kéne szólnia. Aztán ott a néző. A néző sokkal értelmesebb, mint ahogy gondoljuk, a közönségnek érték kell. Ha a televízióban olyan tévéjátékokat vetítenének, mint amiket az én fiatal koromban adtak, az emberek boldogabbak lennének, mint ezzel a rengeteg vacakkal, ami most ömlik a televíziókból. És így van ez a színházzal is. Azt tapasztalom nap, mint nap, hogy az emberek igénylik, hogy gondolkodhassanak, hogy magukra ismerhessenek, hogy szembenézhessenek olyan problémákkal, amelyek néha fájdalmasak, amelyekkel nehéz megbirkózni.

Én azt érzékelem, hogy most, amikor rengeteg hatásnak vagyunk kitéve, a színház nem találja igazán azt a nyelvet, amivel megszólíthatná a közönséget. Maga a színész szakma is devalválódott. Ön szerint mit lehet tenni ez ellen?

Ez egy nagyon nehéz kérdés. A megoldáshoz az szükségeltetne, hogy maga a kultúra, a színház „fontos” legyen az életünkben. Igen, megvagyunk színház, könyv, zene nélkül, csak hát micsoda minőségi zuhanás következik nélkülük! A devalválódás érzékelhető egyébként az egyetemen is: lényegesen kevesebb a felvételiző. Másról szól ma a színház, mint az én fiatalkoromban. Akkoriban hatalmas társulatok működtek, ahol nemcsak a vezetőszinészeknek volt rangjuk. A nagy híres epizodisták játszottak, akikről ma dolgozatokat íratunk a hallgatókkal. És a nézők is partnerek voltak. A színházaknak jórészt kialakult a törzsközönsége, a nézők készültek az új bemutatókra. A sajtó nagy hírverést csinált a premiereknek, riportok, interjúk, fotók készültek. Nagyon forró színházi estéket éltünk. Ezzel szemben az érdektelenség a színházi kultúra iránt ma világjelenség. Igaz, amit mondanak: a politika ellopta a show-t. Most ott vannak az igazi nagy botrányok, a „nagy sikerek” és „bukások”. Még egy lényeges dolog. Mindig mondom és egyet is értünk ebben sok tanár kollégával, hogy nekünk nem szabad lejjebb vinnünk a színvonalat azért, hogy népszerűbbek vagy sikeresebbek legyünk. Muszáj azt tanítani, amiről hisszük, hogy egyszer majd visszanyeri a létjogosultságát. Nincs másik út. Amikor bekerültem a főiskolára tanársegédnek, azt kérdeztem Nádasdy Kálmántól, hogy jó-e az, hogy fiatal színészként, olyasmivel foglalkozom, ami rengeteg energiámat vesz el a színpadtól. Ő azt felelte: ha így teszed fel a kérdést, akkor nem jó, mert a tanítás egyáltalán nem látványos dolog. Olyan, mint amikor van egy kerted, amit minden nap gyomlálni kell. Aki ránéz, úgy látja, mindig ugyanolyan gyönyörű, és csak te tudod, hogy közben rengeteget dolgozol vele, órákig gyomlálod, azért, hogy ilyen legyen. És minden nap előlről kell kezdeni. Azt mondta: szeretni kell a hallgatókat, hinni kell bennük, magadban és egymásban, és akkor végül nagyon nagy gyönyörűséget fog

okozni a tanítás számodra. Így is történt. Egyre jobban megszerettem a tanítást és ma már szinte csak ezt csinálom. Ez tudniillik valóban gyönyörű dolog. Arról is beszélt Nádasy, mennyire nagyon fontos, hogy higgyünk ennek a hivatásnak a szépségében, a méltóságában, a nagyságában és ezt át is tudjuk adni. És én is azt mondom, nincs annál nagyobb örömm, mint amikor egy fiatalembernek megcsillan a szeme, amikor tanítványokat látni a színpadon. Mi nem hatalommal vagy pénzzel rendelkezünk, mi a tudásunkat és a hitünket tudjuk adni ezeknek a fiataloknak és a szakmánknak. Többször elmeséltem már, de annyira lényegesnek gondolom, hogy újra felidézem a Lukát játszó Pécsi Sándor szavait az *Éjjeli menedékhelyből*: „Azt kérdezted tőlem, hogy van-e isten. Ha hiszel benne, van, ha nem hiszel, nincs. Amiben hiszel, az van.” Ez a gondolat sokszor visszaköszött az életem során és a kérdésre is tökéletes válasz: ha hiszünk abban, hogy az iskola, a színház, az adott szó fontos, ezt képviseljük egész életünkben. Ha egyre több dologról mondjuk, hogy nem fontos, akkor egyre silányabb lesz az életünk.

Azt gondolom, hogy a hitetlenségnek leginkább az az oka, hogy a fiataloknak nincs jövőképe, mert minden bizonytalan. Felveszik őket mondjuk a Színművészetre, itt dolgoznak, tanulnak öt évig, elhiszik, hogy ez fontos, de aztán kikerülnek, és mi lesz velük? Hogy lehet felkészíteni őket arra, hogy a pályára lépve életben maradjanak?

Nagyon fontos, hogy az ember őszinte legyen és elmondja a diákoknak, milyen nehéz ma ez a pálya, és hogy erre készüljenek fel lelkileg. Csak ez a megoldás, és talán még az, hogy az ember az ételével példát mutat. A tanításhoz nagyban hozzájárul, ha az ember mindig hiteles marad, akkor is, ha épp nincs a legjobb állapotban. Szintén Nádasy mondta nekem: addig taníts, amíg nem kell rendezned a pofádat, amikor belépsz az osztályba. Akkor ezt nem értem pontosan. De most már annyi tanárt láttam, aki „rendezi az arcát”, hogy pontosan tudom, mire gondolt. Én ezt soha nem tettem. Mentem már be úgy az óráma, hogy teljesen a padlón voltam és ez látszott rajtam, a diákok észre is vették, beszélünk róla. Ilyenkor megkönnyebbül az ember, mert rengeteg segítséget kap, ha meg tudja mutatni a gyengeségét is. Azt hiszem, én mindig megmutattam... Soha sem változtam meg, akkor sem, amikor rektor voltam. Azt mondtam magamnak: nem rektornak születtem, hanem négy évig vagy nyolc évig most ez lesz a munkám. Bemegyek abba a nagyszobába, de attól, hogy három titkárnőm van, ugyanaz maradok. Azt sem tragédiaként éltem meg, amikor visszajöttem ide, a kisszobába. Az ember soha ne változzon meg, akkor sem, ha jól megy neki, és akkor sem, ha bajban van. Rengeteg kollégát látunk, aki egy siker vagy egy díj után elhiszi, hogy ő más ember lett. Jó, ma ez történt, de kérdezem: mi lesz holnap? Talán ez a lényeg, hogy az ember megőrizze magát annak a csetlő-botló pasinak, aki.

Most milyen feladatok várnak Önre, mit fog tenni a találkozótól tíz napja alatt?

Én nyitom és zárom a fesztivált. Emellett a ... *Sárból, napsugárból...* című estemet láthatja majd a pécsi közönség, amelyben régi, kedves kollégáimat idézem meg, az írásaikból olvasok fel. Lesz egy beszélgetés *Játszó-társak* címmel, melyre Ildikóval, a feleségemmel együtt kaptunk meghívást, annak apropóján, hogy sokszor voltunk egymás színpadi partnerei. Száz éve született Tolnay Klári és ez alkalomból tartanak egy emlékülést Pécsen, ezen is részt veszek, hiszen nagyon sokat játszottam együtt Klárikával és az utolsó öt darabot, amelyben színpadra lépett a Madáchban, én rendeztem. Nagyon ragaszkodott hozzám. Több kiállítás megnyitón is részt veszek, és a híres pécsi lakatfal első éves évfordulóján én is lakatolni fogok. És persze amit tudok, megnézek.

Várja a találkozót?

Kíváncsi vagyok, igen! Nagyon szép szó ez a díszvendég, de nem készülök arra, hogyan kellene majd viselkednem ebélli tisztségemben. Ugyanígy fogok ülni és állni, mint most. De díszvendég ide, díszvendég oda, az a legfontosabb, hogy jó előadásokat lásson a közönség. Ha tényleg izgalmas, erős, jó produkciók lesznek, a fesztivál az a célt is szolgálja, amiről már beszéltünk, hogy a színház rangját, fényét valami módon megmutassa, és ráirányítsa a szélesebb rétegek figyelmét az általunk úgy szeretett hivatásunkra.